

Periodická tabulka

řádek = perioda = počet vrstev v elektronovém obalu

sloupec = skupina (nadepsáno nahore) = počet valenčních elektronů

Valenční elektrony jsou ty, které se podílejí na vzniku chemických vazeb, jsou v poslední (od jádra nejvzdálenější) vrstvě

procvičení:

Urči skupinu a počet valenčních elektronů u prvků:

C	uhlík	4. skupina	4 valenční e ⁻
N	dusík	5.skupina	5 valenčních e ⁻
O	kyslík	6.skupina	6 valenčních e ⁻
Ca	vápník	2.skupina	2 valenční e ⁻

Názvosloví iontů

ionty jsou částice, které ztratily nebo přijaly elektron.

Kationty - jsou kladně nabitě ionty, obvykle atomy, které odevzdaly elektron(y), mají méně elektronů než protonů

Anionty - jsou záporně nabitě ionty, obvykle atomy, které přijaly elektron(y), mají více elektronů než protonů

Ionty vznikají *ionizací*, zpět na atom se mění *rekombinací*.

Názvosloví **kationtů** je ovlivněno hodnotou oxidačního čísla.
Kationty tvoří obvykle prvky kovů

Tabulka (v učebnici také na str. 50)

kationt	oxidační číslo	zakončení	příklad
X^{1+}	I	-ný	K^+ -kation drasel <u>ný</u>
X^{2+}	II	-natý	N^{2+} –kation dus <u>natý</u>
X^{3+}	III	-itý	Cr^{3+} - kation chrom <u>itý</u>
X^{4+}	IV	-ičitý	C^{4+} - kation uhli <u>čitý</u>
X^{5+}	V	-ečný -ičný	Cl^{5+} - kation chlore <u>čný</u> N^{5+} - kation dusi <u>čný</u>
X^{6+}	VI	-ový	S^{6+} - kation síro <u>vý</u>
X^{7+}	VII	-istý	Cr^{7+} -kation chrom <u>istý</u>
X^{8+}	VIII	-ičelý	Cr^{8+} - kation chromi <u>čelý</u>

Anionty jsou zakončeny příponou **id**
anionty tvoří obvykle prvky nekovů

Příklady: F^- - fluorid (aniont fluoru)

Cl^- - chlorid (aniont chlóru)

Br^- -bromid (aniont brómu)

S^{2-} - sulfid (aniont síry)

O^{2-} - oxid, (aniont kyslíku)... přesné názvosloví se naučíme jindy

Procvičovat budeme zejména názvosloví kationů.

Naučit se nazpaměť –ný, -natý, itý.... dle tabulky

Kationty a anionty = ionty (iony) – jsou atomy, které ztratily nebo přijaly elektron

POZOR!!

Rozdíl mezi atomem a iontem dle zápisu....

Atom nebo iont (kationt, aniont)?

Cr je atom (24 p⁺, 24 e⁻)

atom je elektricky neutrální, má stejný počet p⁺ i e⁻

Cr⁺ je kationt (24 p⁺, 23 e⁻)

je kladně nabitá částice, má více protonů, ztratila elektrony

Cr⁻ je aniont (24 p⁺, 25 e⁻)

je záporně nabitá částice, má více elektronů, protože je přijala

Procvičení – zkus sám:

u kationů převládá počet kladných nábojů, tedy počet protonů!!
protože atom ztratil (odevzdal) elektrony

rovnice	název kationtu	počet protonů	počet elektronů
$\text{Ca} - 1 e^- \rightarrow \text{Ca}^+$	Ca^+ : kat.vápe.....		
$\text{Ca} - 2 e^- \rightarrow \text{Ca}^{2+}$	Ca^{2+} :kat.vápe.....		
$\text{N} - 3 e^- \rightarrow \text{N}^{3+}$	N^{3+} kat.dus.....		
$\text{N} - 4 e^- \rightarrow \text{N}^{4+}$	N^{4+} kat. dus.....		
$\text{Cl} - 5 e^- \rightarrow \text{Cl}^{5+}$	Cl^{5+} kat.chlor.....		
$\text{S} - 6 e^- \rightarrow \text{S}^{6+}$	S^{6+} kat.sír.....		
$\text{Cl} - 7 e^- \rightarrow \text{Cl}^{7+}$	Cl^{7+} kat.chlor.....		
$\text{Os} - 8 e^- \rightarrow \text{Os}^{8+}$	Os^{8+} kat.osm....		

Os- osmium

Procvičení (odpovědi):

u kationů převládá počet kladných nábojů, tedy počet protonů!!
protože atom ztratil (odevzdal) elektrony

rovnice	název kationtu	počet protonů	počet elektronů
$\text{Ca} - 1 e^- \rightarrow \text{Ca}^+$	Ca^+ : kat.vápený	20	19 (20-1)
$\text{Ca} - 2 e^- \rightarrow \text{Ca}^{2+}$	Ca^{2+} :kat.vápenatý	20	18 (20-2)
$\text{N} - 3 e^- \rightarrow \text{N}^{3+}$	N^{3+} kat. dusitý	7	4 (7-3)
$\text{N} - 4 e^- \rightarrow \text{N}^{4+}$	N^{4+} kat. dusičitý	7	3 (7-4)
$\text{Cl} - 5 e^- \rightarrow \text{Cl}^{5+}$	Cl^{5+} kat. chlorečný	17	12 (17-5)
$\text{S} - 6 e^- \rightarrow \text{S}^{6+}$	S^{6+} kat. sírový	16	10 (16-6)
$\text{Cl} - 7 e^- \rightarrow \text{Cl}^{7+}$	Cl^{7+} kat. chloristý	17	10 (17-7)
$\text{Os} - 8 e^- \rightarrow \text{Os}^{8+}$	Os^{8+} kat. osmičelý	76	68 (76-8)

A) 8-Chemie—sloupec-perioda – zkus sám (měl bys zvládnout bez tabulky!!)

1.Lithium je v tabulce ve 2.periodě, ve I.a (I.A) skupině.

Kolik má slupek-**vrstev** v obalu? .....

2.Kolik má valenčních elektronů? .....

3.Kolik má protonové číslo, když víš, že jeho první slupka/vrstva je plně obsazená? .....

4.Kolik má elektronů? .....

zn. atomu	Název atomu	Počet e-	děj	Částice iont	Počet e-	Název intu
Li				Li^{2+}		
Fe		26		Fe^{3+}		
S		16		S^{2-}		
B		5		B^{3+}		

A) 8-Chemie-sloupec-perioda- ODPOVĚDI (ověř v tabulce)

1.Lithium je v tabulce ve 2.periodě, ve I.a (I.A) skupině.

Kolik má slupek-vrstev v obalu? **Dvě (druhá perioda=dvě vrstvy)**

2.Kolik má valenčních elektronů? **Jeden (první A skupina =jeden valenční elektron**

3.Kolik má protonové číslo, když víš, že jeho první slupka/vrstva je plně obsazená? **tři**

4.Kolik má elektronů? **Tři** (počet protonů = počtu elektronů u atomu)

zn. atomu	Název atomu	Počet e-	děj	Částice iont	Počet e-	Název intu
Li	lithium	3	$\text{Li} - 2e \rightarrow \text{Li}^{2+}$	Li^{2+}	1	kation litnatý
Fe	železo	26	$\text{Fe} - 3e \rightarrow \text{Fe}^{3+}$	Fe^{3+}	23	kation železitý
S	síra	16	$\text{S} + 2e \rightarrow \text{S}^{2-}$	S^{2-}	18	aniont síry (sulfid)
B	bór	5	$\text{B} - 3e \rightarrow \text{B}^{3+}$	B^{3+}	2	kat.boritý

* * * * *

B) 8-Chemie-sloupec-perioda – zkus sám (měl bys zvládnout bez tabulky!!)

1.Uhlík je v tabulce ve 2.periodě, ve IV.a (IV.A) skupině.

Kolik má slupek-vrstev v obalu? .....

2.Kolik má valenčních elektronů? .....

3.Kolik má protonové číslo, když víš, že jeho první slupka/vrstva je plně obsazená? .....

4.Kolik má elektronů? .....

zn. atom u	Název atomu	Počet e-	děj	Částic e iont	Počet e-	Název iontu
C				C²⁺		
Cr		24		Cr³⁺		
Cl		16		Cl⁻		
Br		35		Br³⁺		

B) 8-Chemie-sloupec-perioda- ODPOVĚDI (ověř v tabulce)

1.Uhlík je v tabulce ve 2.periodě, ve IV.a (IV.A) skupině.

Kolik má sloupek-vrstev v obalu? **Dvě (druhá perioda=dvě vrstvy)**

2.Kolik má valenčních elektronů? **Čtyři (čtvrtá skupina=čtyři valenční e)**

3.Kolik má protonové číslo, když víš, že jeho první slupka/vrstva je plně obsazená? **Šest (2+4)**

4.Kolik má elektronů? **Šest (u atomu se počet p+ = počtu e-)**

zn. atomu	Název atomu	Počet e-	děj	Částice iont	Počet e-	Název iontu
C	uhlík	6	$C-2e \rightarrow C^{2+}$	C^{2+}	4	kat. uhelnatý
Cr	chrom	24	$Cr-3e \rightarrow Cr^{3+}$	Cr^{3+}	21	kat.chromitý
Cl	chlor	16	$Cl+1e \rightarrow Cl^-$	Cl^-	17	aniont chlóru (chlorid)
Br	brom	35	$Br-3e \rightarrow Br^{3+}$	Br^{3+}	32	kat.bromitý

* * * *

procvičování prostého názvosloví kationtů:

C^{4+} kation	Pb^{2+} kation .....
Li^+ kation	Cu^{2+} kation .....
Cu^+ kation	Ag^+ kation .....
Al^{3+} kation	Mg^{2+} kation .....
Fe^{3+} kation	K^+ kation .....
Na^+ kation	Zn^{2+} kation .....
Pt^{8+} kation	Pt^{4+} kation .....
Mn^{7+} kation	Mn^{4+} kation .....
Mn^{2+} kation	Ca^{2+} kation .....
Fe^{2+} kation	N^+ kation .....
N^{2+} kation	N^{3+} kation .....
N^{4+} kation	N^{5+} kation .....
P^{3+} kation	P^{5+} kation .....

procvičování prostého názvosloví kationtů: odpovědi:

C^{4+} kation uhličitý

Li^+ kation litný

Cu^+ kation měďný

Al^{3+} kation hlinitý

Fe^{3+} kation železitý

Na^+ kation sodný

Pt^{8+} kation platičelý

Mn^{7+} kation manganistý

Mn^{2+} kation manganatý

Fe^{2+} kation železnatý

N^{2+} kation dusnatý

N^{4+} kation dusičitý

P^{3+} kation fosforitý

Pb^{2+} kation olovnatý

Cu^{2+} kation měďnatý

Ag^+ kation stříbrný

Mg^{2+} kation hořečnatý

K^+ kation draselný

Zn^{2+} kation zinečnatý

Pt^{4+} kation platičitý

Mn^{4+} kation manganičitý

Ca^{2+} kation vápenatý

N^+ kation dusný

N^{3+} kation dusitý

N^{5+} kation dusičný

P^{5+} kation fosforečný